
Bruggenbouwer Jan Beerentemfel nieuwe voorzitter VAMP

Jan Beerentemfel kon en wilde niet weigeren toen Theo van Bronswijk vroeg hem op te volgen als voorzitter van de Vereniging Arboretum Munnike Park. Als een van de pioniers is hij als geen ander op de hoogte van de ins en outs van de vereniging. Zelf doet hij er bescheiden over. "Er zijn meer vrijwilligers van het eerste uur hoor."

Jan begon in 1988 eigenlijk als tegenwicht voor zijn werk als salesmanager bij een Amerikaans bedrijf. "Dat was een echte salesfunctie", blikst hij terug. "Ik zat of binnen bij een klant of in de auto, maar ik wilde er ook wel eens uit". Toen de ontwikkeling van het modderige lapje grond begon, dat tot het huidige Munnikepark zou uitgroeien, greep Jan die kans met beide handen aan waar toch al 'groene vingers' aan zaten. Daar heeft hij geen seconde spijt van. "Van je poten in de modder, naar het mooiste stukje natuur in Zwijndrecht, daar mogen wij als vrijwilligers best een beetje trots op zijn". Eerst alleen 's zaterdags actief, maar na zijn pensionering ook dinsdags. Vooral de saamhorigheid en de sociale contacten met mensen die de liefde voor de natuur met elkaar delen, noemt hij als pluspunten, die na zijn pensionering zijn gebleven.

Zijn voorzitterschap ziet hij niet als een leidinggevende functie. "Nee, ik ga niet bepalen wat wel en niet moet. Ik vind het niet alleen van belang om gezamenlijk dingen te doen, maar bijvoorbeeld ook gezamenlijk discussie te voeren over het doel van het park. Daar bestaan verschillende meningen over, die allemaal even waardevol zijn. Tenslotte heeft iedereen het beste voor met het park." Waar tegenstelde opvattingen heersen wil hij bruggenbouwer zijn. Zo staat hij als voorzitter naast en tussen de medewerkers als een van hen.

Wordt hij nooit eens boos als iets hem niet bevalt? "Ik probeer me altijd in te houden, maar ik kan wel eens uit mijn slof schieten, als het gaat om onderhoud van ons materiaal. We hebben voor zo'n 55.000 euro aan gereedschap en dat moet netjes onderhouden worden. Dat begint bijvoorbeeld al bij een spa. Die dient na gebruik schoongemaakt te worden. Als dat niet gebeurt, wordt die onbruikbaar en moeten we binnen de kortste keren een nieuwe aanschaffen. Dat geldt voor al het andere materiaal natuurlijk ook. Realiseer je dat het allemaal van ons budget afgaat." De strijd tegen de hondenpoepoverlast heeft niet zijn prioriteit. "Ik voel er niet veel voor in elkaar geslagen te worden door een of andere minder aanspreekbare hondenbezitter", verduidelijkt

hij zijn opstelling. En waar kinderen dwars door de struiken of over vers aangeplante bollen rennen, dienen de begeleiders daarop aangesproken te worden. Daar moeten duidelijke afspraken mee gemaakt worden. Ook dat hoort bij zijn functie als bruggenbouwer.

• *Jan Beerentemfel ziet zichzelf als bruggenbouwer Fred*

Felicitering van de oud-voorzitter

Op de 26^e jaarvergadering stond als een van de agendapunten de verkiezing van een nieuwe voorzitter. Wat ben ik blij dat het bestuur unaniem instemde met het voorstel om Jan Beerentemfel te benoemen tot voorzitter van de Vereniging. Toch wel een beetje met gemengde gevoelens, want enerzijds had ik het zelf graag nog even willen voortzetten als voorzitter van deze fantastische groep mensen, maar anderzijds acht ik jou Jan, nu het voor mij niet meer gaat, als de meest capabele man om dit klusje de komende jaren te klaren. Jij zal een goede voorzitter zijn. Je bent vanaf het begin van het Park actief en daarbij zeer bekwaam. Eerst was er de samenwerking onder leiding van mijn voorganger Anton van der Ploeg en later ook nog die met een gedeelte van de ook oudere bestuursleden. Ik spreek bewust van "samen" want alleen kun je dit werk niet klaren. Inmiddels staat er in 26 jaar een Park van Naam, dat niet alleen in Zwijndrecht maar ook in het land bekend is. Dankzij de enthousiaste collega's !

Nogmaals Jan, gefeliciteerd met je verkiezing. Je gaat leiding geven aan een goede groep mensen die staan in en voor het groen. Soms zal je moeilijke beslissingen moeten nemen, maar weet dan dat je daarbij gesteund wordt door je medebestuursleden in deze "groene" groep enthousiaste mensen.

Theo van Bronswijk, voormalig voorzitter

Waterdiertjes, 17 Juni 2015

Met de waterkwaliteit zit het in het Munnikepark wel goed. De kinderen die woensdagmiddag 17 juni meededen met de themamiddag over waterdiertjes, vingen een keur aan waterleven.

Leo Jansen, een van de begeleiders deze middag, noemde de grote spinnende watertor, larven van de geelgerande watertor, staafwantsen, jufferlarven, kikkers en kikkervisjes, waterschorpioenen, stekelbaarsjes, watermijten, bootsmannetjes, duikerwantsen, schaatsenrijders, een bloedzuiger en zelfs een kleine snoek. Er kon meteen uitleg worden gegeven over daphnia, ofwel de watervlo. De meeste kinderen wisten niet dat watervlo het levende voer voor vissen in het aquarium is. Tegenwoordig komen ze dan ook meestal gedroogd uit een potje, maar vroeger was het gewoonte om minstens eens per week met een schepnetje verse watervlo te vangen voor de vissen in het eigen aquarium.

De studie van waterdiertjes sloot aan bij de IVN-actie 'slootjesdagen'. Met 27 kinderen was het weer eens een grote groep. Ook bleven veertien ouders erbij, die vol belangstelling meekeken. IVN gids Leo Jansen leidde het thema in, en daarna ging jong en oud gewapend met emmertjes, bakken en schepnetjes gesplitst in vier groepen naar de waterkant van vijvers en Devel in het Munnikepark. Een en ander onder begeleiding van de IVN gidsen Leo Jansen, Geno Verstappen en José van Jolingen, plus mijn helpers Jan Tjassing, Joke Pors, Rineke Kuijper en Henny de Bakker. Jan Tjassing bleef in 't Weetpunt

onder meer als vraagbaak voor bezoekers en om materialen klaar te zetten.

woensdagmiddagactiviteiten 2015 – 2016

De volgende themamiddag zal zijn op **woensdag 9 september** John Roodzant vertelt dan over 'amfibiën', waarna we in het park op zoek gaan naar padden en kikkers. De themamiddagen beginnen om 14.00 uur. De activiteiten zijn bedoeld voor 8 – 11 jarigen.

In het schooljaar 2015-2016 komen de volgende onderwerpen aan bod:

21 oktober 2015 Houtsoorten met Rob Landman;

18 november 2015 Stenen zoeken met Dirk Slijkhuis en Ben Ockeloen (Geode);

20 Januari 2016 Help vogels de winter door met Marijke van der Leer;

17 Februari 2016 Uilenballen pluizen met Marionnel Meyer;

16 maart 2016 Struinen langs de Devel met Geno Verstappen;

20 april 2016 Quiz in het park met Attie Zandee;

18 mei 2016 Bloemen en kruiden met Marianne Westra en **5 juni 2016** Vlinders met Pieta Mos.

Harry Aardoom

Oponthoud bij beplanten eenjarigenborder

De natuur kan je niet dwingen. Dat bleek maar weer op 12 mei, toen de vrijwilligers van het Munnikepark eigenlijk de eenjarigenborder zouden gaan beplanten. De plantjes waren te klein. Bij Florensis, de gulle geveer van het plantgoed, stonden de plantjes namelijk in de koude kas en doordat het buiten ook steeds koud was, waren de planten niet voldoende gegroeid. Dus stonden de vrijwilligers een week later weer paraat. Nu konden de eenjarigen wel de grond in.

De kleurstelling van de eenjarigenborder is dit jaar: oranje-blauw. Zo staan afrikaantjes naast petunia's. Voor sommigen even wennen, maar wel gezellig. De aanplant van de eenjarigenborder wordt vaak al een jaar van tevoren bedacht. In 2016 komen er planten in de border die aantrekkelijk zijn voor vlinders en bijen.

Marjan

KRUIDENTUIN

Vingerhoedskruid

Achter het onschuldige komkommerkruid (borage) staan dit jaar in de kruidentuin een paar indrukwekkende vingerhoedskruiden (*Digitalis purpurea*). De roze en witte vingerhoeden komen mooi uit bij de blauwe bloempjes van het komkommerkruid. Het is altijd weer onvoorspelbaar waar de tweejarige planten zoals teunisbloemen, toortsen en vingerhoedskruiden zullen opkomen. Zo nodig worden ze verplant naar een betere plek. Zo is deze fraaie combinatie ook tot stand gekomen, maar het is de vraag of hij er volgend jaar weer zal staan.

In het wild is het vingerhoedskruid een plant van bossen en bosranden, die vooral op de zandgronden van oost en zuid Nederland voorkomt. Wel een bosplant, maar geen liefhebber van zware schaduw. Tijdens een mooie boswandeling zie je hier en daar een enkele digitalis langs een bospad staan, maar even daarna zie je plotseling een hele massa statige paarse bloemstengels op een open plek. Dat is een kapvlakte, een plek waar het jaar daarvoor bomen zijn gekapt. Het vorig jaar hebben de vingerhoedskruiden daar een rozet van wortelbladen gemaakt en pas in het tweede jaar heeft de plant genoeg kracht verzameld om zo'n grote bloemstengel voort te brengen.

In de tuin is het vingerhoedskruid een prachtige plant. De naam *Digitalis purpurea* is wat verraderlijk. *Purpurea* betekent namelijk roze, maar er is ook witte vingerhoedskruid. Daarnaast is er nog een aantal exotische neefjes te koop, zoals de kleine, maar mooie gele *Digitalis grandiflora* of de forse

Digitalis mertonensis. Maar pas op met digitalis in uw tuin; voor kleine kinderen kan een klein stukje van deze plant al fataal zijn.

Digitalis is geen onschuldig plantje, maar een vat vol tegenstrijdigheden. Enerzijds een gevaarlijke gifplant, maar anderzijds een geneesmiddel. *Digitalis* wordt nog steeds op grote schaal gebruikt voor medicijnen tegen hartkwalen. Het extract digoxine zit in diverse medicijnen die alleen op doktersrecept bij de apotheek verkrijgbaar zijn. *Digitalis* laat het hart rustiger en regelmatig werken, maar een teveel aan dit kruid kan ook zorgen voor een hartstilstand. Ga dus nooit experimenteren met een lekker kopje digitalisthee als uw hart onrustig klopt na een ochtend hard werken in het Munnikepark!

Wilma

Bedankt.

Zondag 12 april 2015 was mijn laatste dag als gastheer in 't Weetpunt. Ik ben inmiddels 80 jaar geworden en wil er mee stoppen. Ik heb het bijna 10 jaar met veel plezier gedaan. Je ontmoet veel mensen die binnen lopen voor informatie of een gesprekje. Het viel mij soms op hoeveel eenzame mensen er zijn die behoefte hebben aan een kopje thee en een praatje, zij willen soms hun verhaal kwijt; aan een vreemde?

Tot mijn grote verbazing en verrassing was er een afscheidsreceptie, met een hapje en drankje en veel vriendelijke woorden, ja daar werd ik zelfs stil van. Het verraste mij wel maar ik ben er ook erg blij mee, om zo weg te gaan. Hartelijk dank voor dit alles en ik wens het Arboretum alle goeds voor de toekomst.

Henk Burggraaf

Enthousiast geworden van het verhaal van Henk over het gastheerschap? Om 't Weetpunt open te houden in het weekend en op woensdagmiddag, kunnen we nieuwe gastheren (m/v) goed gebruiken. Meldt u aan bij Wil Haverdings, coördinator van de gastheren/-vrouwen.

Bel of mail haar 078-6122117,
whaverdings@versatel.nl.

Japans knoopkruid uitputten

Japans knoopkruid vormt een plaag in de Hooge Nesselde. De vrijwilligers van de werkgroep Flora & Fauna, die het groen van de polder in bedwang houden, hebben er hun handen vol aan.

“Japans knoopkruid staat al een eeuw in Nederland”, weet Ron Stevense, voorzitter van de werkgroep. “Door de temperatuurverhoging breidt het echter steeds verder uit. Het woekert zo erg, dat in Rotterdam een spoortaalud is afgegraven omdat het Japans knoopkruid dwars door de betonnen balken groeide.” Dat is ook de reden dat in sommige Amerikaanse staten gevangenisstraf staat op het planten van Japans knoopkruid.

In een aantal Nederlandse natuurgebieden worden varkens ingezet in de strijd tegen dit onkruid. Varkens wroeten in de aarde en eten wortels weg. En dat is nodig, want op ieder stukje achtergebleven wortel groeit een nieuwe plant. In de Hooge Nesselde is varkenshouden geen optie, volgens Ron. “Het enige dat erop zit is: planten uitgraven, groen weghakken en kappen. De bedoeling is om het Japans knoopkruid uit te putten.”

Marjan

Je kunt Japans knoopkruid ook eten.

Een recept van vrijwilliger Wouter:

Gewoon koken als rabarber, dus: schoonspoelen, in stukjes snijden en koken, beetje roeren en fijnstam-

pen met een pollepel totdat het een vezelig papje is. Naar smaak suiker erbij.

En smullen maar Nou niet echt. Rabarber heeft veel meer smaak. Vooral de rode variant. Het kruid is een beetje smaakloos. Het schijnt wel gezond te zijn. Misschien dat anderen er meer aan proeven dan ik. Ik heb het wel overleefd, anders zouden jullie nu geen reactie van mij gehad hebben. Maar ik heb ook maar enkele happen op.

Ron Stevense

Groenwerkers krijgen onderkomen in Hooge Nesse

Polder de Hooge Nesse krijgt steeds meer vorm. Straks kunnen we er wandelen, sporten en spelen. Natuurlijk krijgen de natuur en natuurliefhebbers er alle ruimte. Een groep mannen en vrouwen van de werkgroep Flora & Fauna werkt al geruime tijd in de polder om het groen onder controle te krijgen. Ze hakken bomen, houden paden vrij van overgroeïende takken en proberen het sterk woekerende Japans knoopkruid eronder te krijgen. Dit in weer en wind (en 's winters warme soep tussendoor).

• Weer een berg Japans knoopkruid weg

Er is een subsidie verstrekt die werken in de natuur stimuleert. Daarmee worden gereedschappen gekocht en een onderkomen voor de groenwerkers gebouwd. Aan het einde van de zichtlijn van de polder naar Puttershoek komt een container te staan. In een natuurlijk gebied wil je natuurlijk geen ‘ijzeren puist’ in het landschap. Daarom wordt de container óf ingegraven in een aarden wal óf afgeschermd met hout. Binnen komt een onderkomen voor de groenwerkers met opslagplaats voor gereedschappen, bovenop komt een uitkijkpunt. Langs de zichtas wordt in augustus een pad gemaaid.

Zomer en winterwerk

Om de tien dagen werkt de groep in het groen; beurtelings op woensdag en op zaterdag. Het actuele werkschema staat op www.natuur-zw.nl. Het werk gaat zomer en winter door. De paden vrijhouden van bomen is typisch zomerwerk. Dan broeden namelijk de vogels en kunnen er in de polder geen bomen worden gehakt. Na 1 oktober begint het bomenhakken; wilgen en populieren moeten verdwijnen om ruimte te houden voor de bomen die zijn geplant tijdens de boomplantdag.

Enthousiast geworden over het werk in de Hooge Nesse? Kom eens kijken op een van de werkdagen of werk mee. Mail Ron Stevensen voor meer informatie rstevensen@chello.nl.

Marjan

“Speuren naar sporen” met Marian van de Haterd

“Het was weer een leerzame en leuke middag”, blikt Marian van de Haterd terug op woensdag 20 mei, waar ze 14 kinderen van verschillende leeftijden door het Munnikepark leidde.

Spoorzoekertje was het doel van deze enthousiaste natuurgids, maar dan wel het zoeken naar, maar vooral ontdekken van sporen die dieren achter hebben gelaten. Eerst vertelde ze dat een spoor een overblijfsel is van mensen, dieren of planten. Meestal denkt men dat de winter de beste tijd is om naar sporen te zoeken, waarbij dan direct gedacht wordt aan wissels, prooiresten, braakballen, pootafdrukken, restjes haren en veren, maar zeker ook uitwerpselen. Maar in het arboretum bleek op deze middag in de lente ook het nodige te vinden. Helaas ook sporen van mensen in de vorm van zwerfafval. Er zijn trouwens ook mensen die menen het park als honden-uitlaatplaats te mogen gebruiken. Ja, want poep is een spoor en daarvan werd er volop gevonden in de buurt van de zwanen. “Dat heb ik de kinderen in een plastic zakje laten doen”, grinnikt

Marian. “Dat vonden ze wel vies, ook al omdat het behoorlijk stonk.”

Daarnaast werden er veel aangevreten bladeren ontdekt, wat er op wees dat er veel insecten of andere kleine beestjes voorkomen.

Spoorzoeken is op zichzelf al heel leuk, maar het zijn vooral natuurfotografen die op zoek zijn naar sporen. Zoeken naar sporen is voor hen geen doel, maar een middel. Daar kunnen ze in het Arboretum Munnikepark dus ook voor terecht. Denk dan bijvoorbeeld aan vlinders en insecten. “Vanaf het begin in 2002 ben ik als natuurgids betrokken bij kinderactiviteiten en dat is het leukste wat je kunt doen. De onbevangingheid en leergierigheid van kinderen is echt geweldig om mee te maken”, verzekert Marian, die haar eigen enthousiasme voor de natuur op de kinderen goed weet over te dragen.

Fred en Marian van de Haterd

15 jaar natuurles op school

Waterdiertjes zoeken onder schooltijd

- *Schooljeugd in de Sophiapolder*

Het is schoolvakantie; de kinderen en hun onderwijzers genieten van hun welverdiende rust. Het afgelopen schooljaar hebben alle basisscholen uit Zwijndrecht en Hendrik Ido Ambacht gebruik gemaakt van het grote aanbod aan natuuractiviteiten die de IVN-Schoolgidsen van de Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard hebben georganiseerd. 3500 Leerlingen hebben veel geleerd van en in de natuur bij 't Weetpunt, Frelustal, Kiboehoeve, Waalpad, Sophiapolder en Jeugdspeelpark. Op onderzoek naar waterdiertjes, bomen meten, vogels kijken, bodemdiertjes zoeken, kruiden ruiken...

Het was dankbare jeugd, die na afloop aan ons kwam melden dat ze zo genoten hebben van op deze natuuractiviteiten. Een opsteker voor onze IVN Schoolgidsen.

Lidy van der Lans

Lidy van der Lans erelid IVN Dordrecht

Op voordracht van het voltallige bestuur van IVN Dordrecht is op 20 april jl. unaniem besloten Lidy van der Lans tot erelid te benoemen. Die onderscheiding heeft zij verdiend door haar jarenlange inspanningen en verdiensten voor de afdeling. Het was vooral haar bezielende leiding die haar mede-IVN'ers inspireerde Lidy de nodige ondersteuning te bieden. Daarbij werd ze vergeleken met een niet te stoppen trein. Op een nader te bepalen datum zal haar op officiële wijze het erelidmaatschap worden overhandigd.

Boom van de maand: bonte tamme kastanje (*Castanea sativa Variegata*)

De tamme kastanje die in het Munnikepark staat is bijzonder door zijn bonte blad. Dat komen we niet vaak tegen. Dat zal waarschijnlijk de reden zijn waarom deze sierlijke boom in het arboretum is opgenomen.

De tamme kastanje heeft dezelfde Nederlandse naam als de paardenkastanje, de bekende boom in straten en parken. Maar de twee kastanjes zijn geen familie van elkaar. Dat leren hun Latijnse namen ons: de tamme kastanje is de *Castanea sativa*; de paardenkastanje is de *Aesculus hippocastanum*. De vruchten van de laatste zijn giftig.

In de Nederlandse bossen vind je dikwijls tamme kastanjes; in het najaar ligt de grond eronder bezaaid met de glanzende bruine vruchten. Wij zijn daar dol op. We kijken eerst of er wel goede kastanjes in de bast zitten. Dat is een vervelend werkje, want de bolster heeft gemene prikkels. Er zitten wel altijd

vruchten in het omhulsel, maar die zijn in een slecht seizoen niet volgroeid en oneetbaar. Maar zijn ze goed, dan proppen we onze jaszakken vol met die lekkere, dikke kastanjes en nemen ze mee naar huis om te poffen.

- *Geopende bolster met drie tamme kastanjes. De bovenste is niet volgroeid.*

De tamme kastanje komt oorspronkelijk uit de landen rond de Middellandse Zee. Daar werden de vruchten vroeger gegeten door arme boeren. En ook nu nog kan je in Frankrijk, Italië en Hongarije in de winter op straat een zakje vers gepofte kastanjes kopen. Wat jammer dat je in ons land die heerlijk geurende kraampjes moet missen! Wel kunnen we kastanje-puree in blik kopen, waar in Frankrijk de traditionele, maar o zo machtige *Buche de Noël* mee wordt gemaakt.

Dit is hét traditionele Franse dessert voor het diner op kerstavond. Een grote plak biscuit-gebak wordt gevuld met een mengsel van 250 gram zachte boter, 1/8 liter geklopte slagroom, 250 gram poedersuiker en 120 gram gesmolten pure chocola. Dit wordt opgerold en met de rest van de vulling versierd alsof het een boomstammetje is. Het ziet er schitterend uit, maar ik begrijp niet hoe de Fransen na een copieus maal ook nog een stuk van dit zware gebak naar binnen krijgen.....

Buche de Noël

Wilma

Uit het rosarium: Roos Westerland

In de zomermaanden staat de klimroos Westerland te pronken langs de rozenboog van het rosarium. Westerland ziet er niet alleen prachtig uit met zijn grote abrikoos-koperkleurige bloemen, hij geurt ook nog eens overheerlijk. De verrukkelijke theerozen-geur doet vermoeden dat een van de voorouders een theeroos was. Op de foto ziet u dat de bloemen half

gevuld zijn en dus hun meeldraden laten zien. Dat maakt ze aantrekkelijk voor bijen en hommels, die de nectar goed kunnen gebruiken. De knoppen hebben een koperkleurige gloed, die mooi uitkomt bij de rood aangelopen jonge stelen.

- *De bloemkleur begint oranje/rood en verkleurt langzaam naar abrikoos/geel*

De handelsnaam van Westerland is KORwest, genoemd naar de Duitse rozenteler Kordes, die deze populaire roos al in 1969 op de markt heeft gebracht. Het is een moderne floribundar Roos, gezond en niet gevoelig voor rozenziekten. Westerland verdraagt heel goed halfschaduw. Deze roos heeft ook nog eens een lang bloeiseizoen; hij begint in juni al te bloeien en gaat daar met tussenpozen mee door tot de vorst invalt. Het is een echte aanrader voor elke tuin, die dan ook in 1993 een prijs heeft gekregen van de Engelse Royal Horticultural Society.

Wilma

Zonde!?

Zonde, denkt u vast, bij deze foto. Waarom zijn die mooie rozen afgeknipt? Omdat dat nodig is bij doorbloeiende rozen. Als je de uitgebloeide rozen

weghaalt, maakt de plant geen bottels maar nieuwe bloemen. Thuis zou je de rozen pas afknippen als ze echt helemaal zijn uitgebloeid. In het park werken we alleen op dinsdag in het rosarium, dus verwijderen we rozen al snel, omdat we nu eenmaal niet woensdag in het park zijn. De Engelsen hebben daar overigens een mooi woord voor: deadheads.

Marjan

De Vereniging Arboretum Munnike Park heeft een nieuwe insectenflat aangeschaft. Het was even zoeken naar een goede plek. Hij staat net voor het bruggetje achter 't Weetpunt, langs het pad, zodat kinderen er makkelijk bij kunnen en toch vrij genoeg, zodat insecten er makkelijk in en uit kunnen vliegen.

Marjan

TUINTAAL

PAARDENBLOEM EN ZIJN 'GEHEIM'

Maagdelijke bevruchting, een bevruchting zonder dat zaadcellen en eicel versmelten – Apomixie – komt in de plantenwereld veel voor. De paardenbloem wordt niet bevrucht en geeft toch zaad. De nakomelingen zijn genetisch identiek aan de ouder-plant, omdat er maar één ouder is. Bij apomictische planten is de uniformiteit opvallend. Bij een veld vol gele paardenbloemen is dat goed te zien; alle bloemen hebben de zelfde hoogte, gelijke kleur en grootte. En de bloemen bloeien allen tegelijk. Reden genoeg om een veld paardenbloemen eens anders te bekijken. De natuur is vol verrassingen.

Leny Mars

Werkgroep RO

De werkgroep Ruimtelijke Ordening vergadert pas weer in september. Toch is er over hun beleidsterrein wel iets te melden, namelijk: de plannen om de 'Landschapstafel IJsselmonde' op te richten.

Op de Landschapstafel gaan bestuurders van zes gemeenten op IJsselmonde (Albrandswaard, Barendrecht, Hendrik Ido Ambacht, Ridderkerk, Rotterdam en Zwijndrecht) en de provincie Zuid-Holland overleggen over groenontwikkeling en groenbeheer. Voorheen gebeurde dat in verschillende overleggen. "Al die overleggen deden hetzelfde. Dat deze allemaal in één bestuur komen, is een goed initiatief," vindt Willem Monshouwer van onze werkgroep RO. "De lijnen worden korter. En de macht van grote partijen -Deltapoort, Blauwe Verbinding en de gemeente Rotterdam- is in die overleggen heel groot. Kleine gemeenten als Zwijndrecht en Hendrik Ido Ambacht worden door hen nogal eens overruled. Ik verwacht dat de kleinere partijen op de Landschapstafel veel sterker staan. Dus als je vraagt, is de werkgroep RO voor deze ontwikkeling, dan is mijn antwoord: 'Ja!'"

Marjan

Nieuwe nestkasten in Munnikepark

In het Munnikepark hangen enkele nieuwe nestkastjes. Ze zijn aangebracht door de vogelaars van de werkgroep Flora & Fauna. In sommige bomen hangen nu twee kastjes. Daar hadden vogels namelijk al nesten gebouwd in de oude exemplaren. In oktober worden deze exemplaren ook verwijderd.

Rond die tijd is het legseizoen wel voorbij. Hoewel... het seizoen loopt door het koude voorjaar wel drie weken achter.

- *Sommige oude nestkastjes waren al 'bewoond'*

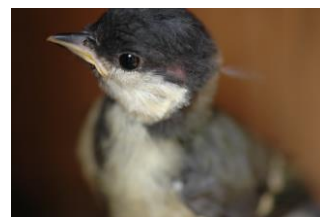

foto: Ron Stevense

Marjan

Kindertuintjes in het park

- *Opa Cees Lepair, vrijwilliger in het Munnikepark, helpt zijn kleindochter met haar tuintje. Dat moet goed komen met zo'n professionele hulp.*

Allemaal een eigen tuintje langs de Devel. Eerst de aarde netjes gladharken, dan zaadbommetjes kneden. Beetje chilipoeder erbij om het zaad onaantrekkelijk te maken voor de vogels. En dan maar gooien/zaaien met wat hulp van vrijwilligers, opa's en oma's. En welke bloemen komen er dan in je tuin? Waarschijnlijk veel geel van raapzaad.

Lidy van der Lans

DE TENTOONSTELLING: Fabeldieren

Er zijn zoveel mogelijkheden in de natuur voor tentoonstellingen, dat het elke keer opnieuw moeilijk kiezen is. Deze keer is de keus gevallen op een onderwerp van algemene aard: jeugdhelden. En nee, geen sporthelden. Die zijn zeker heroïek, maar ik zoek het meer in de natuur. Ik denk dan aan helden als de heer van stand Olivier B. Bommel. Of aan iemand minstens zo hartelijk, maar veel zachter van aard: Flipje, het fruitbaasje van Tiel. Deze framboos was altijd goed gemutst en de vriend van vele dieren.

Natuurlijk ga ik u hier nog niet verklappen welke dieren er uiteindelijk te zien zullen zijn. Beren zijn daar in ieder geval bij. Je zou haast gaan denken dat deze bruine vleeseters mensenvrienden zijn. Gelukkig weten we wel beter. In dierentuinen zitten ze veilig achter dikke tralies. In het circus dragen ze

muilkorven. Zelfs voor hun dagelijkse oppassers zijn ze onbetrouwbaar. Dat is wel een groot verschil met de eerder genoemde heer Bommel, een zeer betrouwbare heer van stand. Maar uit de verhalen kennen we ook Bolke, een vriendelijke familie vader, en geen kwaad woord van Kroes, een van de vrienden van Flipje. Dan zijn er nog de wat naïeve Pooh en Paddington. De oudste van al die beren is zeker de onnozele Bruun uit het Middeleeuwse verhaal van Reinaert de Vos.

Van de beer komt in ieder geval op het bord te staan hoe het dier in de natuur voorkomt. Daar waar dat mogelijk is, zullen we dat gedrag met plaatjes verduidelijken. Maar het onderwerp leent zich ook voor eventuele spotprenten, gedichten en wat er nog meer op mijn pad komt. Voorlopig bent u nu weer uitgebreid geïnformeerd over de komende tentoonstelling. Het is de bedoeling dat u er tegen het eind van september van kunt genieten.

Hans Stegeman

Yes! Kinderopvang blij met samenwerking Weetpunt

De BSO-kinderen van Yes! Kinderopvang gaan regelmatig de natuur in. Bij 't Weetpunt maken ze op speelse en spannende manier kennis met de natuur in de eigen woon- en leefomgeving. De kinderen van de Witte de Withstraat in Hendrik-Ido-Ambacht zijn er onlangs getraakteerd op een kabouterstourtocht, verzorgd door Lidy van der Lans. Locatiemanager Christianne: 'We zijn erg blij met deze samenwerking. 't Weetpunt maakt het voor kinderen mogelijk om de natuur dichtbij huis te beleven en te ervaren. Het was een fantastische zonnige dag en het is mooi om te zien dat de kinderen zo genieten buiten. De komende periode gaan de kinderen van de andere BSO-locaties ook op bezoek bij 't Weetpunt.'

Adoptiefamilie op pad

Vertederend zijn ze. Menig wandelaar bleef dan ook staan kijken naar familie Zwaan in het Munnikepark. Vader en moeder hebben negen zwaantjes van zichzelf om op het rechte pad te houden. Het tiende jong hebben zij geadopteerd van een rivaliserend paar, dat het veld moest ruimen na een vechtpartij om het territorium. "En dat gaat heel goed. Verbazingwekkend", vindt Els Esser. Tegenwoordig huist het stel overigens rond de Lindeweg.

foto: Simone Kleiberg

Rozen, rozen en nog eens rozen

In alle geuren en kleuren. Vrouwenvereniging Tryfena uit Nieuw Beijerland, heeft zich lopen verbazen op het rozeneiland in het Arboretum Munnikepark. Zo veel moois in Zwijndrecht, zo dicht bij hun Nieuw Beijerland. "Hier komen we zeker terug," beloofden ze aan het einde van hun bezoek. Met dank aan alle vrijwilligers voor hun inzet om zo iets moois te krijgen.

Lidy van der Lans

Fotocollage studiedag VAMP naar Plantentuin Meise (België)

Een stralende dag

Alle zegen rustte op de studiereis, die de vrijwilligers van het Arboretum Munnikepark afgelopen 11 juli maakten naar de vlakbij Brussel gelegen plantentuin Meise. Dat is een van de grootste plantentuinen ter wereld en met zijn 92 ha maar iets kleiner dan het Londense Kew Gardens. De weergoden bleken nog een zonovergoten dag in de aanbieding te hebben en de busreis ging al snel de atmosfeer van een langverwacht schoolreisje ademen.

Eenmaal aangekomen op de plaats van de zorgvuldig uitgekozen bestemming, volgde er in twee gesplitste groepen een boeiende rondleiding waarbij men veelal van de ene verbazing in de andere viel. Uiteraard ontbrak het bij al deze natuurliefhebbers niet aan de nodige kennis, maar die werd door de uiterst sympathieke gidsen kundig aangevuld. Nou ja, ook daarbij moesten keuzes gemaakt worden, want de informatie was dermate overrompelend, dat men onmogelijk alles kon onthouden. Zeker niet als de geschiedenis van het park gelardeerd met anekdotes, zo min of meer terloops werd aangestipt. De Plantentuin heeft zich uitgebreid rondom het Kasteel van Bouchout dat dateert uit de twaalfde eeuw. Aangepast aan de moderne tijd kunnen natuurliefhebbers daar seminars bijwonen en vergaderingen houden. Had men meer dan één dag tot zijn beschikking gehad zou men daar nog eens uitgebreid terug hebben kunnen kijken op een bijzonder geslaagde dag in het park. Er valt voor de bezoeker te genieten van een keur aan bomen, van de bij ons bekende tot de meest uitheemse soorten. Van de sequoia had iedereen wel weet, maar wie kende de *Fraxinus Excelsior Diversifolia* al? De diversiteit was overdonderend en hier en daar werd er naast typische eigenaardigheden en functioneel gebruik van een boom, een etymologische uitleg gegeven over de herkomst van de naam er van. Het veel gebruikte tellen van jaarringen blijkt trouwens een zeer onbetrouwbare methode om de leeftijd van een boom vast te stellen. Overigens draagt dit arboretum niet voor niks de naam "plantentuin". Opeenvolgende kassen gaven een beeld van wat er aan schoonheid in de natuur te beleven valt. Bijvoorbeeld bananenbomen en cactusplanten, maar zo was er ook een evolutiekas waarbij de ontwikkeling van planten centraal staat, een mediterrane kas met voor ons uitheemse planten en een victoriakas met de vijfervormige bladen die wel tot 3 meter omvang kunnen hebben. Er openbaarde zich een ongekende rijkdom aan wat de natuur te bieden heeft. Zo ongelooflijk veel

en toch minder dan 7 % van alle gekende planten op de hele wereld. Men hoeft niet alles te weten om toch al van de natuur te kunnen genieten, maar het is wel eens goed om stil te staan bij de gedachte dat de natuur ook bijvoorbeeld haar bijdrage levert aan medicijnen, kleding, voedsel en bouwmaterialen. De Zwijndrechtse bezoekers raakten niet uitgepraat, want er viel nog veel meer te vertellen. Weetjes werden uitgewisseld, maar onderlinge banden werden gelegd of aangehaald en het groepsgevoel versterkt. Iedereen was het er over eens dat dit een bijzonder geslaagde dag was. Die werd in Breda met een uitstekend verzorgde maaltijd op passende wijze afgesloten, maar toch niet voor dat er nog even een blik op het Atomium geworpen kon worden. Dat deze studiereis zo succesvol was, is niet in de laatste plaats te danken aan Leny Mars, die deze reis zo uitstekend heeft georganiseerd.

Fred

Plantentuin MEISE

Genieten van Zon, Natuur en Elkaar

Lotte vroeg mij of ik het leuk zou vinden om deel te nemen aan de studiedag van het Arboretum 'Munnikepark', waar zij sinds 'n jaar elke dinsdag als vrijwilligster haar steentje bijdraagt. Mijn interesse voor bomen is in de Plantentuin Meise ruimschoots aan bod gekomen.

We kwamen omstreeks kwart voor elf met de Brabant Expres bij de plantentuin aan, waar we werden verwelkomd door 2 gidsen. We werden in 2 groepen van 24 personen verdeeld en kregen een rondleiding van ca. 2 uur.

Onze gids (midden) was zeer belezen en wist op een zeer onderhoudende manier haar kennis over bomen en planten, afgewisseld met stukjes geschiedenis van de tuin en leuke anekdotes, met ons te delen. Zo vertelde ze hoe de naam van de

sequoia boom is ontstaan. Degenen die dit nog willen nalezen, kunnen dit vinden op onderstaande website. Zo liet ze ons naast prachtige exotische bomen ook gigantische inheemse Hollandse Lindes zien die in bloei stonden en een intense geur verspreidden, waar de bijen door bedwelm raakten. Onder de Lindes zagen we, naar mijn mening, een bijzonder soort rode kevertjes. Froukje werd er bij gehaald, maar zij dacht, dat het gewone kevertjes waren. Zij ving er twee in een doorzichtig plastic potje met een deksel als vergrootglas om ze beter te kunnen bestuderen. Het bleken twee parende kevertjes te zijn. Heel bijzonder. (vuurwants)

- Dit is de vuurwants (*Pyrrhocoris apterus*)

De gids vertelde ook een anekdote over de bamboe; dat het voorkomt, dat wanneer dezelfde soort op verschillende plaatsen op de aardbol staat, bijvoorbeeld: midden Afrika, Zuid-Amerika en Alaska, ze toch overal tegelijk in bloei staat. Dit inspireerde tot gesprekken over de boekdrukkunst, die op dezelfde tijd op verschillende plaatsen in de wereld is uitgevonden en kunststromingen waarbij dit voorkomt. Het was een heel inspirerende gids.

Ook een bezoek aan de kassen van het Plantenpaleis was interessant, maar voor de zonnige dag erg warm. Dus snel weer genieten van de buitenlucht en een wandeling naar de Oranjerie, waar we de lunch hebben genuttigd. Na de lunch konden we tot half vier op eigen gelegenheid het park verder bezichtigen. Ik ben toen een ronde met het treintje gaan maken om een totaal indruk van het ca. 92 ha. groot park te krijgen. Op weg van de Oranjerie naar de bus bij de uitgang nog even langs: 'Lotus 1, 2 en 3' kunst op het water, gelopen. Een mooie meditatieve plek. Opvallend vond ik trouwens, hoeveel mooie doorkijkjes er in het park waren en hoeveel singuliere bomen er stonden om hun schoonheid nog eens extra te etaleren. Na het bezoek aan dit fantastische park, zijn we naar Grand Café Heeren van Oranje in het Mastbos van Breda gereden, waar we hebben genoten van een heerlijk koel aperitief op het terras en een uitstekend diner in het restaurant.

Dit was de eerste keer, dat ik Lotte's collegae van het Munnikepark heb ontmoet. Ik ben aangenaam verrast door de prettige en warme sfeer en het enthousiasme van iedereen. Met de ervaring van dit uitje zal ik weer met nieuwe ogen door het arboretum lopen.

Hartelijk dank voor de mogelijkheid die mij geboden is.

Joop Brukx

Donaties vrienden van het Munnike Park:
t.n.v. penn. Ver. Arboretum Munnike Park te
Zwijndrecht: minimaal een bedrag ad. € 25,00.
Lidmaatschap € 7,00 per jaar op rek.nr.
NL54RABO 037.75.21.434.

Sponsoring en donaties: St. Natuur & Landschap
Zwijndrechtse Waard t.n.v. penn. Stichting Natuur
& Landschap Zwijndrechtse Waard rek. nr.
NL39RABO 039.76.03.614.

Sponsoring blijft hard nodig

Een hartenkreet die vele malen in Wetenswaard is geuit en actueel blijft. We sluiten er dan ook nu weer mee af.

De lijst van sponsors ziet er als volgt uit:

- * *Mevr. L. van der Woude*
- * *Jeroen, Nicola en Kristie Tiën*
- * *Pavlov (P.Høvig) en Steven, Christiaan en Marjolein Høvig*
- * *Gooitske, Jelmer en Meerten Hamer*
- * *Anne Marie*
- * *Wieke, Sanne, Thomas en Inger van der Schoor*
- * *Roald, Neline, Maaïke, Anne, Derek, Madelein, Lennart, Lotte, Emmeke, Marit en Elbrich van der Ploeg*
- * *Huib Jongejan*
- * *Robin van Drimmelen, Jadie Cole en Floor Kracht*
- * *Van Leeuwen Rietberg Stichting*